

Ulaagaalee Laa ?laah ?Il-Allah-Kutaa 3

Description

Islaamni Laa ilaah illallah irratti kan ijaarrameedha. Kanaafi, Islaamni amanti tokkicha haqa ta'eedha, amantiwwan biroo immoo baaxila. Sababni isaas, Islaamni osoo homaa itti hin qindeessin Rabbii Tokkicha gabbaruutti namoota waama. Wantoota Rabbii olta'aan alatti waaqefataman hunda garmalee balaalefata, guutumaan guututti dhoowwa. Amantiwwan biroo immoo akkanaa miti. Amantiin gariin muka, dhagaa, siidaa fi kkf waaqefachuutti nama waamu. Gariin ilma nاما, malaykoota fi uumamtoota biroo waaqefachuutti nama waamu. Dhugumatti, kuni amantiwwan kunniin baaxila akka ta'an ifaan ifatti mul'isa. Wanta nama hin fayyanee fi hin miine gabbarun (waaqefachuun) haqa moo soba jettuun yaa jarana? Rabbii Tokkicha waan hundaa beeku, arguu, nama fayyaduu fi miidhu danda'u, rakkoo namarrraa deebisuu danda'u qofa gabbarun haqa sammuun nagaha mormuu hin dandeenyedha. Kanaafi, jechi "Laa ilaah illallah (Rabbiin malee haqaan gabbaramaan hin jiru.)" jedhu haqa haqa hunda caaludha. Namni jecha tanaan adabbii Rabbii olta'aa jalaa nagaha baha. Namni jecha tana jedhu adabbii jalaa bahuu fi Jannata seenuu ulagaalee guutuu qabu yeroo darbe jalqabne jirra. Har'as itti fufuun kutaa dhumaa ni ilaalla.

Sharxi 6ffaa-Ikhlaasa

Kana jechuun makaa shirkii hunda irraa hojii qulqulleessuudha. Namni Laa ilaah illallah Muhammadan rasulullah jedhee yommuu ragaa bahu, Rabbi qofaaf jechuu qaba. Sababa biraatiif ykn nama tokkoof jedhee hojjachuu hin qabu. Haala kanaan, hiikni ikhlaasaa faallaa shirkii ta'a. Gabaabumatti, namni Laa ilaah illallah jedhu dubbii fi hojii isaa Rabbii olta'aaf qulqulleessu qaba. Ragaan kanaa:

﴿فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾

"Amanti Isaaf kan qulqulleessu ta'i Rabbiin gabbari." Suuratu Az-Zumar 39:2

Ibaadaa kee hunda Rabbiif qulqulleessi Isa qofa gabbari. Al-Ikhlaasu Lillah (Rabbiif qulqulleessu) jechuun hojii amanti hunda shirkii, na argaa, na dhagayaa fi makaa biroo irraa qulqulluu fi dhinbiibamaa gochuudha. Akka lugaatti ni jedhama, "Akhlasa fulaan shay'a (Eebalu wanta tokko qulqulleesse)" kana

jechuun faalama (makaa) irraa qulqulleesse, dhinbiibe.

Mukhlis jechuun nama hojii fi niyyaa isaa faalama (makaa) irraa qulqulleesseedha.[\[1\]](#) Asitti faalamni ykn makaan shirkii, na argaa (riyaa), na dhagahaa, na jajaa fi kkf dha. Ammas, Rabbiin subhaanahu wa ta'aalaa ni jedha:

﴿وَمَا أُمِرْتُ إِلَّا لِيَعْبُدُوا أَللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ
وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَوَةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾

“Gara haqaatti qajeelun, amanti Isaaf qulqulleessuun Rabbiin qofa gabbaruu, salaata sirreessanii salaatu fi zakaa kennuu malee homaa hin ajajamne. Kuni amanti qajeeladha.” Suuratu Al-Bayyinah 98:5

Shirkii (Rabbitiin alatti wanta biraan waaqefachuu) irraa gara iimaanatti dabuun [ykn qajeeluun] ibaadaa isaaniitiin Fuula Isatii fi Isatti dhiyaachuuf niyyachuun Rabbitiin qofa akka gabbaran, salaata sirnaan akka salaatanii fi zakaa akka kennan malee homaattu hin ajajamne. “**Kuni**” kana jechuun Rabbitiin Tokkichoomsu fi amanti keessatti hojii Isaaf qulqulleessun (ikhlaasni) “**amanti qajeelaadha**.” Amantiin qajeelaan kuni Islaama qananii Jannataatti nama geessudha. Islaamanala karaan hundi Jahiim (ibidda Jahannamatti) kan nama geessaniidha.[\[2\]](#) Sababni isaas, Islaamanala amantiwwan jiran hundi Rabbii gaditti wanta biraan gabbarutti nama waamu. Fkn, Kiristaanni gara Nabii Iisaa (aleyh salaam) waaqefachuutti nama waama. Namni Rabbitiin ala wanta biraan osoo gabbaru (waaqefatu) du'e gahuumsi isaa ibidda. Kuni murtii Gooftaan addunyaa guutuu bulchu murteessedha. Murtii Isaa kan deebisu hin jiru. Faallaa kanaa namni Rabbitiin qofa gabbare immoo ibidda irraa fageefama.

Sharxii 7ffaa-Jaallachu-Al-Mahabbah

Kana jechuun Laa ilaah ill-Allah, wanta jechi tuni agarsiistuu fi namoota jecha tana hojii irra oolchan jaallachuudha. Rabbitiin subhaanahu wa ta'aalaa ni jedha:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ
كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ عَامَنُوا أَشَدُ حُبًّا لِلَّهِ﴾

“Namoota keessaa namoota Rabbii gadiitti andaada godhatanii akka jaalala Rabbitiin jaallatantu jira. Garuu warri amanan [isaan] caalaa sirritti Rabbitiin jaallatu.” Suuratu Al-Baqarah 2:165

Andaada jechuun qixxaattota (equals), dorgomtoota.

Kana booda ibsi Aayah: Namoota keessaa gareen namootaa Rabbii gaditti sanamotoota, taabota, awliyaa'ota gooftaa godhatanii Rabbii olta'aaf qixxaattota godhu. *Jaalala fi ol guddisuu Rabbitiif qofa malee homaafu hin malle wantoota kanniiniif kenuu.*

Jaalalli warri kafaran Rabbii fi wanta Isaa gaditti gabbaraniif qaban caalaa jaalalli warri amanan Rabbiiif qaban baay'ee cimaadha. Sababni isaas, jaalalli warri amanan Rabbiiif qaban qulqulluu kan ta'eedha. Akka Isa jaallatanitti wanta biraa hin jaallatan. Jaalalli warra kafaranii immoo hirmaataa kan qabuudha. Akka Rabbiin jaallatanitti wanta gabbaran jaallatu. Kuni immoo shirkii fi jaalala hanquu ta'eedha.[\[3\]](#)

Sharxii 8ffaa-Wantoota Rabbiin alatti gabbaraman hundatti amanuu diduu, mormuu fi gabbaruu irraa fagaachu

Ragaan kanaa Qur'aana irraayyi:

﴿فَمَن يَكُفِرُ بِالظُّفُوتِ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ
بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا أَنْفِضَامَ لَهَا﴾

“Namni xaaghutatti kafaree Rabbitti amane, dhugumatti qabannoo jabaa addaan hin cinne qabatee jira.” Suuratu Al-Baqara 2:256

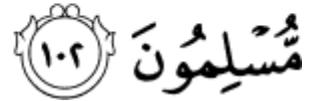
Jechi Xaaghut jedhu, jecha xughiyaan jedhu irraa kan fudhatameedha. Xughiyaan jechuun daangaa darbuudha. Imaamu Ibn Al-Qayyim xaaghuta akkana jechuun hiike: “gabbaramaa, hordofamaa fi ajaja isaatiif kan bulan irraa wanta gabrichi daangaa isaa ittiin darbuudha.”[\[4\]](#)

Sheyxanni xaaghut. Sababni isaas, namni sheyxannaaf ajajamuun daangaa darba. Sheyxanni Rabbiin ala wanta biraa akka gabbaranii fi badiitti nama ajaja. Namnis isaaf ajajamuun daangaa darba. Rabbi gadiitti sanamni (siidaan) fi taabonni namoonni gabbaran (waaqefatan) xaaghut. Sababni isaas, namni sanamaa fi taabota kanniin gabbaruun daangaa darba. Hayyooni fi molokseen yahuudotaa fi kiristaanota xaaghut. Sababni isaas, hayyooni fi molokseen wanta Rabbiin halaala godhe haraama godhu, wanta haraama godhe halaala godhu. Kanaafu, namni isaan hordofuun daangaa darba. Ammas, moottonni abbaa irree xaaghut. Namni ajaja isaaniitiif buluun ykn isaaniif ajajamuun daangaa darba. Akkasumas, Xaaghunni raagdu, nama sihrii (falfala) hojjatu of keessatti qabata.[\[5\]](#)

Kafaruu jechuun amanuu diduu, mormuudha. “Namni xaaghutatti kafaree Rabbitti amane” Kana jechuun namni xaaghutatti amanu didee, mormee fi Rabbiin ala wanta biraa gabbaruu dhiisee Rabbiitti amanee, dhugumatti inni qabannoo jabaa addaan hin cinne siritti qabatee jira. Mujaahid ni jedha qabanno jabaan kuni iimaana. Suddeen ni jedha: Qabanno cimaan Islaama. Sa'iid ibn Jubayri fi Dahhaak ni jedhu: Qabanno jabaan Laa ilaah ill-Allah dha. Ibsi kunnii hundi sirriidha. Isaan jidduu wal diiggen hin jiru.[\[6\]](#) Namni xaaghutatti yoo kafaree Rabbitti amane, iimaana keessa seena, Laa ilaah ill-Allah jedha, Islaama ni hordofa. Kanaafu, iimaana, Islaamaa fi laa ilaah illallah qabatee jechuudha.

Namni ulaagaalee saddeettan kanniin guutuun hanga du'aatti itti fufuu qaba. Kanaafu, akka sharxii dhumaatti hanga lubbuun nama keessa baatutti “Laa ilaah ill-Allah” qabachuudha jennee xumuruu dandeenya. Ragaan kanaa:

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِمْنَوْا أَتَقُولُوا أَلَّا هُوَ حَقٌّ تُقَاتِلُهُ وَلَا إِيمَانُكُمْ إِلَّا وَأَنْتُمْ

“Yaa warra amantan! Sodaan dhugaa Rabbiin sodaadhaa. Muslimoota taatanii malee hin du’inaa.”
Suuratu Aali-Imraan 3:102

Guduunfaa

Ulaagaalee (sharxiwwan) Laa ilaah illallah kanneen armaan gadiiti:

- 1-Beekumsa
- 2-Yaqiina
- 3-Fudhachuu (Al-Qabuul)
- 4-Masakamuu (Al-Inqiyad)
- 5-Dhugaa ta’u (As-Sidq)
- 6-Ikhlaasa
- 7-Jaallachu
- 8-Wantoota Rabbiin alatti gabbaraman hunda mormuu fi irraa fagaachu

Wantoota armaan oli haala kanaan guduunfu dandeenyaa: Namni Laa ilaah illah jedhu hiika Laa ilaah illallah beeku qaba. Ergasii shakkii tokko malee dhugaan itti amanuudha (yaqiina). Erga hiika beeke fi itti amanee Laa ilaah illallah qalbii fi arrabaan fudhachuu namarraa eeggama. Ergasii masakamuudha. Kana jechuun wanta itti ajajame hojjachuu fi wanta irraa dhoowwame dhiisudha. Ammas, namni Laa ilaah illallah yommuu jedhu, dhugaa ta’uu qaba. Dhugaa ta’uu (sidq) jechuun qalbii fi arrabni walitti galuudha. Kana jechuun qalbiidhaan Laa ilaah illallah tti amanuun arrabaan dubbachuudha. Dhugaa ta’uun faallaa kijibuuti. Namni kijibuu wanta qalbiin itti hin amanne arrabaan dubbata. Kuni immoo Rabbiin biratti nama hin fayyadu. Sababni isaas, Rabbiin subhaanahu wanta qalbii keessa jiruu fi arraban dubbatan sirritti beeka. Namni Laa ilaah illallah jedhu ikhlaasa qabaachu. Ikhlaasa jechuun hojii fi dubbii Rabbii olta’af qulqulleessudha. Sharxiin 7ffaan, Laa ilaah illallah, wanta jechi tuni agarsiistu fi namoota jecha tana qabatan jaallachuudha. Sharxiin 8ffaan, wantoota Rabbiin alatti gabbaraman hundatti amanuu didu, irraa qulqullaa’u fi fagaachudha.

Kitaabban wabii:

- [1] Ma'aariju tafakkuri-12/151-152
 - [2] Tafsiiru Muyassar-598, Tafsiiru Sa'dii-1099
 - [3] Tafsiiru Muyassar-25, Zaadul Masiir-99, Bidaa'u tafsiir-1/159-160
 - [4] Shariih salaasati usuul-Ibn Useymiin-fuula 150
 - [5] Tafsiiru Qur'aanil Kariim-Faatih-Baqarah-3/266, Madda olii-fuula 151, Zaadul Masiir-157
 - [6] Tafsiir Ibn Kasiir-2/252
- Aqiidatu Tawhiid-fuula 49-50, Sheykh Saalih ibn Fawzaan
Commentary on the Forty Hadith of An-Nawawi-Vol.1, fuula -287-289
Sharih Risaalatu Tadmuriyyah Fuula 61

Date Created

January 24, 2020

Author

admin